

RIISTAN VUOKSI

Huhtikuu 2016

SUOMEN
RIISTAKESKUS
FINLANDS VILTCENTRAL

SISÄLLYS

Suunnitelmista käytäntöön	3
Karhu – peto, jota pelätään ja kunnioitetaan	4
Suurpedot.fi – uudet kieliversiot kansainvälisen tiedotuksen tueksi	6
Ilveksen hoitosuunnitelma päivitetään karhun vanavedessä	7
Hoitosuunnitelmatyö luo uusia käytäntöjä	8
Hirvitalousalueet – Ensimmäisen vuoden opit	12
Oma riista -palvelu ei pelkää haasteita	15
Villisikakanta kukoistaa	16
Hyvinvointi kuuluu kaikille	18

Riistan vuoksi

Suomen riistakeskuksen julkaisema Riistan vuoksi -lehti kertoo riistaeläinkantojen hoitosuunnitelmien taustoista, suunnitelmien etenemisestä ja tuloksista sekä käsittelee riistapolitiikan ajankohtaisia aiheita. Riistan vuoksi on tarkoitettu Suomen riistakeskuksen sidosryhmille, ja muille riistapolitiikasta kiinnostuneille.

Hoitosuunnitelmissa asetetaan päälinjat ja tavoitteet riistaeläinkantojen pitkäjänteiselle hoidolle. Maa- ja metsätalousministeriö johtaa työtä ja vahvistaa Suomen riistakeskuksen valmistelemat suunnitelmat, joiden muuttumista edeltää kaksi alueellista kuulemiskierrosta. Valtakunnallinen riistaneuvosto ja alueelliset riistaneuvostot osallistuvat työhön sovittamalla yhteen eri tahojen näkemyksiä. Kansalaisilla on mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa hoitosuunnitelmien valmisteluun avoimissa sidosryhmä- ja yleisötilaisuuksissa.

Toimitus: **Annamari Alanne**
Graafinen suunnittelu: **Ilkka Eskola, Hansaprint Oy**
Painopaikka: **Hansaprint Oy, 2016**
Kannen kuva: **Jorma Lehti, Vastavalo**

SUUNNITELMISTA KÄYTÄNTÖÖN

■ ■ ■ Suomen riistakeskus on toiminut viisi vuotta. Tänä aikana on tapahtunut paljon: metsähanhi on jouduttu rauhoittamaan toistaiseksi kannan taantumisen takia, susikonflikti on muuttanut toimintaympäristöä, suurpetokannat ovat kasvaneet ja lajit ovat levittäytyneet uusille alueille. Julkisten hallintotehtävien hoitamiseksi asetetut uudet perustuslailliset vaatimukset ovat olleet tiukkoja mutta tehtävät on hoidettu niin, että päätökset ovat kestäneet oikeudelliset tarkastelut hyvin.

Tämä kaikki on aiheuttanut paljon keskustelua metsästäjien piirissä. Monen mielestä vanhat hyvät ajat ovat nyt jääneet taa ja metsästyksen edellytykset ovat kaventuneet. Varmasti näin on osittain tapahtunutkin, mutta itse näen, että suomalaisen metsästyksen ja riistatalouden asema on nyt vahvempi kuin koskaan. Riistahallinto pystyy hoitamaan ja ratkomaan myös itselleen vaikeita asioita. Toiminnallinen rohkeus on nostanut riistatalouden yhteiskunnallista arvostusta, ja metsästäjien tekemän luonnonhoitotyön merkitys tunnustetaan laajasti.

Vuonna 2015 metsästäjätkinnoin suoritti yli 6500 henkilöä. Heistä lähes 26 prosenttia oli naisia, mikä on erittäin positiivista ja kuvaa osaltaan metsästyksen arvostuksen nousua yhteiskunnassamme. Ehkä alan avoimuus, läpinäkyvyys ja metsästyksen hyväksyttävyyden ovat lisänneet naisten kiinnostusta metsästyksen? Metsästyksessäkin puhaltavat monin paikoin muutoksen tuulet, ja vastuuhenkilöiden pestit siirtyvät nuoremmille sukupolville.

Jarkko Nurmi
Riistatalouspäällikkö
Suomen riistakeskus

Monessa asiassa uuden suomalaisen riistapolitiikan moottorina ovat toimineet Suomen riistakeskuksen laatimat hoitosuunnitelmat, jotka ovat lähtölaukaus moneen uuteen toimintatapaan tai kehittämisideaan. Hoitosuunnitelmat eivät ole jääneet paperitiikereiksi, vaan ehdotukset on siirretty riista-alan eläviksi, uusiksi käytännöiksi.

Hyviä esimerkkejä ovat hirvi- ja susikannan hoitosuunnitelmien toteutukset. Hirvitalous-aluepohjainen verotussuunnitteluketju on jo nyt johtanut hirvikannan rakennetta parantaviin, metsästäjien keskenään päättämiin käytäntöihin, jotka perustuvat riistantutkimuksen tietoihin. Alan digitalisaatio on hyvässä vauhdissa, ja Oma riista-palvelun hirvitieto-ominaisuus tarjoaa mahtavia mahdollisuuksia hirvikannan hallintaan metsästyksessä. Kannanhoidollinen suden metsästys on toivottavasti lievittänyt susikonfliktia paikallisesti. Luonnonvarakeskuksen tuoreen arvion mukaan susikanta on pysynyt ennallaan: kannanhoidollisesta pyynnistä huolimatta vai lauri sen takia?

Näyttää vahvasti siltä, että suomalaiselle riistapolitiikalle on tarvetta muuallakin Euroopassa. Suomen riistakeskuksen kansainvälisten töiden ja hankkeiden määrä lisääntyy jatkossa merkittävästi. Toimihenkilömme ovat mukana rakentamassa taigametsähanhikannan muuttoreittiasioista kiintöjärjestelmää, jonka turvin metsästys voitaneen jatkossa aloittaa uudelleen. Suomalaisia riistalajien ja elinympäristöjen hoitosuunnitelmia pidetään malliesimerkkeinä onnistuneesta osallistamisesta ja joustavista, riistatietoon perustuvista kannanhoidon sovelluksista.

Työtavoillemme ja asiantuntijuudellemme on kysyntää maailmalla. Voiko olla niin, etteivät kaikki muutokset olekaan pahasta? Pysytään siis liikkeellä ja kehitetään. Haastan jokaisen lukijan – metsästäjän ja metsästäjästä – etsimään positiivisia signaaleja riista-asioista ja kukistamaan ajoittain rumaa päätään nostavan negatiivisuuden peikon. ●

Marko Paasimaa, erikoissuunnittelija, Suomen riistakeskus

Suomen riistakeskus päivittää tämän vuoden aikana karhukannan hoitosuunnitelman. Nykyinen hoitosuunnitelma on vahvistettu vuonna 2007. Vaikka karhu on erittäin hitaasti lisääntyvä eläinlaji, on viimeisten kymmenen vuoden aikana tapahtunut monia oleellisia muutoksia, joihin hoitosuunnitelman päivityksellä pyritään vastaamaan.

■■■ Kymmenkunta vuotta sitten karhua esiintyi erityisesti Itä-Suomessa. Myös Keski-Suomen alueella oli keskimääräistä tiheämmän kannan alueita ja korkeimmillaan tiheydet olivat itärajan rajoittuvilla alueilla. Tuolloin päädyttiin ratkaisuun, jossa muodostettiin neljä eri kannanhoitoaluetta karhulle: poronhoitoalue, vakiintuneen kannan hoitoalue, levittäytymisvyöhyke ja kehittyvän kannan hoitoalue.

Karhunhoitoalueesta riippuen tavoitteet karhujen yksilömäärien suhteen vaihtelivat: poronhoitoalueella ja vakiintuneen kannan hoitoalueella yksilömäärä pyrittiin pitämään silloisella tasolla ja estämään kannan lisääntyminen, kun taas levittäytymisvyöhykkeellä ja kehittyvän kannan hoitoalueella karhujen määrä saisi kasvaa. Asutustiheyttä ja elinkeinorakennetta korostettiin huomioitavaksi.

Karhukanta kasvussa

Nykyisin karhujen esiintymisen pääpaino on melko samankaltainen kuin kymmenen vuotta sitten. Esiintymisalueet ovat laajentuneet länteen ja etelään, kuten hoitosuunnitelmassa linjattiin. Karhuja on tullut alueille, joissa ihminen ja karhu eivät ole samalla tavalla eläneet rinnakkaisena kuin perinteisillä karhualueilla.

Karhujen yksilömäärä on kasvanut hoitosuunnitelman voimassaoloaikana. Olemme saavuttamassa vaiheen, jossa karhuja tavataan väestöltään tiheimmin asutuissa maakunnissa muutenkin kuin yksittäisten kulkijoiden voimin.

Tästä kehityksestä suuntaa antanee tuoreimmat karhun aiheuttamat vahinkotiedot. Karhun aiheuttamista korvattavista kotieläinvahingoista poronhoitoalueen ulkopuolella on viimeisen kahden vuoden aikana tapahtunut 88 prosenttia levittäytymisvyöhykkeellä ja kehittyvän kannan hoitoalueella. Vahingoista

KARHU

– peto, jota pelätään ja kunnioitetaan

Kokonaisuutena yhteiselo karhun kanssa sujuu pääsääntöisesti hyvin eikä tilanne ole kovinkaan jännittynyt tai riitaisa.

Hannu Huittu

puolet on tapahtunut pelkästään kehittyvän kannan hoitoalueella.

Hoitosuunnitelma ollut menestys

Karhukannan hoidolle ja uudelle hoitosuunnitelmalle antaa hyvät lähtökohdat se, että pääpainon ei tarvitse olla enää yksilömäärän tuijottelussa. Vuonna 2007 laaditut hoitosuunnitelmat niin karhulle kuin ilveksellekin

ovat olleet molempien lajien osalta menestys niin yksilömäärän kehittymisen kuin eläinten levinneisyyden laajentumisen osalta tarkasteltuna.

Kannanhoidollinen metsästys on tärkein tapa vaikuttaa karhukannan esiintymisen painopisteisiin, karhujen aiheuttamiin vahinkoihin ja karhukannan ihmisarkuuden säilyttämiseen. Viime vuosina on tullut monenlaisia

aloitteita käytännön metsästysjärjestelyihin. Hoitosuunnitelman päivityksen yhteydessä kaikki aloitteet tarkastellaan huolellisesti.

Ongelmallinen poronhoitoalue

Poronhoitoalueella ongelmina ovat olleet karhukannan arviointi, huomattavat karhujen aiheuttamat vahingot porotaloudelle sekä joinakin vuosina tehottomaksi jäänyt kiin-

tiömetsästys. Kiintiöt ovat saattaneet jäädä huomattavan vajaiksi, ja karhuja on saatu saaliiksi pääsääntöisesti vain poronhoitoalueen etelä- ja itäosista.

Tilanteessa on kuitenkin tapahtunut jo muutosta. Havainnointia parannetaan jo kuluvan talven aikana järjestämällä petoyhdistyksen henkilökoulutuksia riistanhoitoyhdistyksissä ja paliskunnissa. Parin viime vuoden aikana

myös metsästys on tehostunut. Kiintiöt ovat täyttyneet hyvää vauhtia ja saalista on saatu joka puolelta poronhoitoaluetta Metsästyksen oikeanlaisella mitoituksella ja kohdentamisella on huomattava vaikutus myös vahinkokehitykseen. Poronhoitoalueen metsästyksen mitoituksessa on myös vahinkojen kehittymisellä aikaisempaa suurempi painoarvo.

Rauhanomaista rinnakkaineloa

Kokonaisuutena yhteiselo karhun kanssa sujuu pääsääntöisesti hyvin eikä tilanne ole kovinkaan jännittänyt tai riitaisa. Ihmiset kokevat omistajuutta karhusta. Hoitosuunnitelmaa päivitettäessä yksi tärkeimmistä kulmakivistä on ottaa lisääntyvä karhukanta ja rinnakkaiselo ihmisen kanssa haltuun mahdollisimman hyvin.

Rinnakkaiseloa suurpetojen kanssa pyritään seuraamaan ja kehittämään jatkuvasti. Helsingin yliopiston Ruralia-instituutti teki kaksi vuotta sitten Kansallisen suurpetopolitiikan kehittämisarvioinnin (2014). Siinä tehtiin kokonaisarvio maa- ja metsätalousministeriön johtaman suurpetopolitiikan tavoiteasettelusta ja toimenpiteistä vuosilta 2007–2012. Lisäksi arvioinnin tulosten perusteella laadittiin suurpetopolitiikan kehittämisesitykset. Suomen riistakeskus on alueellisten riistanneuvostojen avulla terävöittänyt sidosryhmien kuulemisia kahden viime vuoden aikana. Nyt kuulemisia järjestetään säännöllisesti ja kattavasti joka puolella Suomea. Myös voimassaolevan hoitosuunnitelman valmistelun yhteydessä tehtiin perusteellinen tutkimus sidosryhmien ja kansalaisten tavoitteista, odotuksista ja toiveista karhukannan hoitoa koskien.

Hoitosuunnitelman päivityksen yhteydessä tärkeässä roolissa on kansalaisten ja sidosryhmien osallistaminen prosessiin. Koska taustatietoa on kertynyt jo hyvin aiemmin tehtyjen selvitysten pohjalta, voidaan osallistamisen yhteydessä pureutua jo yksityiskohtaisempiin asioihin. Tavoitteena on löytää ratkaisu, jossa ekologinen, taloudellinen ja sosiaalinen hyväksyttävyys on tasapainossa.

Suurpetojen hoitosuunnitelmat

Suomessa on neljä suurpetoa: karhu, susi, ilves ja ahma. Kaikilla voimassaoleva hoitosuunnitelma. Ahman hoitosuunnitelma tuli voimaan vuonna 2014 ja suden hoitosuunnitelma päivitettiin ja vahvistettiin 22.1.2015. Karhun hoitosuunnitelma päivitetään vuoden 2016 aikana. Ilveksen hoitosuunnitelma päivitetään huhtikuun 2016 ja maaliskuun 2017 välisenä aikana.

Annamari Alanne, viestintäsuunnittelija, Suomen riistakeskus

SUURPEDOT.FI

– uudet kieliversiot kansainvälisen tiedotuksen tueksi

Suurpedot.fi-sivusto on verkossa Suomen tärkein, riippumaton tiedonlähde suurpetoasioissa. Keväällä 2016 suurpetotieto ottaa suuren ja tärkeän harppauksen eteenpäin, kun sivusto ilmestyy sekä ruotsiksi että englanniksi.

Vuonna 2002 avautunut Suurpedot.fi-sivusto on välittänyt jo kohta viisitoista vuotta virallista ja luotettavaa tietoa suurpedoista suomalaisille. Mediakriisien ja somekohujen maailmassa tarve viralliseen tietoon on suuri, ja juuri tähän haasteeseen viranomaiset ja tutkijat yhdessä pyrkivät vastaamaan.

Sivustoa toimittavat yhdessä Metsähallitus, maa- ja metsätalousministeriö, Suomen riistakeskus, Luonnonvarakeskus ja ympäristöministeriö.

Suurpetotieto loikkaa kansainvälisille areenoille

Suomen suurpetoasiat kiinnostavat enenevässä määrin myös Suomen rajojen

ulkopuolella. Siksi kevään 2016 aikana Suurpedot.fi julkaistaan myös ruotsiksi ja englanniksi.

Ruotsinkielisen sivuston tarkoituksena on palvella erityisesti Suomen ruotsinkielistä väestöä ja tarjota suurpetotietoa myös toisella virallisella kielellä. Englanninkielisen sivuston tavoitteena on olla Suomen suurpetoasioiden tiedotusikkuna kansainvälisesti – niin medialle kuin muillekin asioista kiinnostuneille. Kansainvälinen kiinnostus on kasvanut viime vuosina, ja esimerkiksi Suomen sudenhoitosuunnitelma on ollut puheenaihe myös ulkomailla. Uudet kieliversiot ovatkin tärkeässä roolissa oikean tiedon levittäjänä Suomen suurpetoasioissa.

Suurpedot.fi-sivustolla on laajasti tietoa Suomen neljästä suurpedosta: sudesta, karhusta, ilveksestä ja ahmasta. Suosittujen laji- ja jälkietojen lisäksi sivustolla on tietoa suurpetojen suojelusta ja metsästyksestä, suurpetojen asemasta yhteiskunnassa sekä erilaisia pelejä ja tarinoita.

Sivuston kehittämistä on rahoittanut maa- ja metsätalousministeriö ja ylläpitoa Metsähallitus.

Miten toimit kohdatessasi suurpedon? Runouden sankareilla on useimmiten kovat luulot voimistaan, mutta painiottelussa mesikämmen ottaa erävoiton sitkeästäkin urhosta. Suurpedot.fi sivusto tarjoaa luotettavaa tietoa suomalaisista suurpedoista ja auttaa yhteisössä petojemme kanssa. **Tervetuloa uudistettuun verkkopalveluun!**

Mikko Toivola, projektipäällikkö, Suomen riistakeskus

ILVEKSEN HOITOSUUNNITELMA PÄIVITETÄÄN KARHUN VANAVEDESSÄ

Ilves on Suomen yleisin suurpeto. Keväällä 2015 ilveskannan kooksi arvioitiin 2635–2710 vuotta vanhempaa yksilöä. Suomen ensimmäinen ilveskannan hoitosuunnitelma julkaistiin vuonna 2007. Nyt moni asia on ilveksen kohdalla kuitenkin toisin, ja on tullut aika päivittää ilveskannan hoito vastaamaan lajin nykyistä tilannetta.

■■■ Metsästyskaudella 2015–2016 metsästettiin yhteensä 486 ilvestä. Ilveskannan kasvusta ja nykyisestä tilasta kertoo parhaiten uhanalaisluokituksen muuttuminen vaarantuneesta silmälläpidettäväksi vuonna 2015. Runsaan, liikkuvan suurpedon kannanarviointi on haastavaa, eikä yksinkertaista ole myöskään ilveksen suhde saaliseläimiinsä.

Mielipiteitä puolesta ja vastaan

Ilveskannan voimakas kasvu erityisesti pienien hirvieläinten elinalueilla on herättänyt paljon keskustelua. Toiset näkevät ilveksen lisääntymisen hyödyttävän luontoa esimerkiksi supikoiraan kohdistuvan saalistuksen kautta; toiset taas kokevat vaivalla tehdyn riistanhoitotyön valuvan hukkaan ilveksen saalistuksen kohdistuessa voimakkaasti vaikkapa metsäkauriiseen. Vastakkain ovat erilaiset mielipiteet ilveksen vaikutuksesta suomalaisen luontoon.

Kannanhoitosuunnitelman päivityksessä pyritään kertyneen tutkimustiedon avulla selkiyttämään ilveksen vaikutuksia elinympäristöjen erityispiirteet huomioiden. Tieto halutaan tuoda myös ihmisten käyttöön selkeällä tavalla. Samalla koetetaan löytää uusia keinoja hyödyntää lisääntynyttä tietoa ilveksen metsästyksen suunnittelussa.

Ilveksen hoitosuunnitelman päivitystyön on tarkoitus valmistua maaliskuuhun 2017 mennessä.

Arvokas osa Suomen luontoa

Viime vuosina metsästäjäkuntaa ovat työllistäneet ilvesten maastolaskennat. Tuhansien laskijoiden kenttäoperaatioiden

Hannu Huttu

käynnistyminen ympäri Suomea kertoo, että tarkempaan ilveskannan arviointiin on ollut tarvetta. Samalla se kertoo myös metsästäjien motivaatiosta. Suomen riistakeskus tiedostaa, että vapaaehtoistyön määrä on rajallinen. Ilveksen kannanhoitosuunnitelman päivitystyössä pyritäänkin etsimään vaihtoehtoja kannanarvioinnin tarkentamiseen ilman jatkuvia maastolaskentoja.

Ilveksen kannanhoitosuunnitelman peruslähtökohta on lajin suotuisan suojelutason säilyttäminen. Ilveksellä tulee jatkossakin olla itseisarvo yhtenä suurpetona Suomen luon-

nossa. Kannanhoitosuunnitelman uudistuksen tavoitteena on saada ihmiset näkemään laji arvokkaana osana Suomen luontoa mutta myös entistä kiinnostavampana riistaeläimenä. Näiden tavoitteiden saavuttamista ja ratkaisujen löytämistä edistetään hyödyntämällä vuorovaikutteisen suunnittelun toimintatapoja, sekä osallistamista sen eri muodoissa.

Kannanhoitosuunnitelman tavoitteiden toteutuessa ilvekseen liittyvät eräelämykset tuottavat aikaisempaa enemmän hyvinvointia suomalaisessa yhteiskunnassa.

Päivitystyössä pyritään etsimään vaihtoehtoja kannanarvioinnin tarkentamiseen ilman jatkuvia maastolaskentoja.

Jarkko Nurmi, riistatalouspäällikkö, Suomen riistakeskus

HOITOSUUNNITELMATYÖ LUO

Suomen riistakeskuksessa on viiden ensimmäisen toimintavuoden aikana tuotettu viisi vahvistettua riistalajien hoitosuunnitelmaa. Niillä on todellista vaikutusta riistatalouteen, kun toimenpiteitä jalkautetaan käytäntöön lainsäädännöllä ja hanketoiminnalla. Toimenpiteiden toteutumista seurataan ja jokaiselle hoitosuunnitelmalle valitaan vastaava toimihenkilö.

■ ■ ■ Viimeisen viiden vuoden aikana on vahvistettu hirvikannan, metsäkanalintujen ja susikannan hoitosuunnitelmien lisäksi kansainvälinen taigametsähanhikannan hoitosuunnitelma ja kansallinen kosteikkostrategia. Toimenpiteitä on jalkautettu kehittämishankkeiden ja riistakeskusalueiden perustoiminnan kautta.

Hanketyöstä on Suomen riistakeskuksessa pystytty kehittämään tehokas työkalu, joka voi vuositasaalla tuottaa jopa 25 prosenttia lisäarvoa perusrahoituksen päälle. Kotiseutukosteikko Life+ -hanke on toimintatavasta paras esimerkki. Sen avulla kansallisen kosteikkostrategian tärkeät toimenpiteet ja tavoitteet ovat muuttuneet käytännön toimiksi, joilla on monimuotoisuuden lisääntymisen ohella muitakin vaikutuksia. Vesiensuojelua on pystytty nivomaan osaksi elinympäristötyötä ja hanke on toteutettu maanomistajien ja metsästyseurojen kanssa yhteistyössä asiakaslähtöisesti.

Ajantasaisuutta metsäkanalintujen kannanhoitoon

Metsäkanalintujen hoitosuunnitelmaan liittyvä hanketyö on ollut laajaa. Tärkeä hallinnollinen uudistus tehtiin heti Suomen riistakeskuksen aloittaessa toimintansa vuonna 2011: silloin luotiin toimintatavat, joiden avulla metsäkanalintujen metsästysajat päätetään tuoreen riistakolmiotiedon perusteella. Aiemmin kantojen kehitystä jouduttiin ennustamaan lähes vuoden vanhojen kantatietojen mukaan.

Metsäkanalintujen hoitosuunnitelman tärkeimpien teemaosioiden toteutusasteet

- Elinympäristöjen hoito: 70 %
- Kestävä metsästyks: noin 80 %
- Seuranta ja tutkimus: noin 70 %

Ajantasaisen ja vapaaehtoisten laskijoiden tuottaman tiedon käyttäminen hallinnon, ja sen päätösten tukena on innostanut kolmiolaskijoita entisestään. Laskettujen kolmioiden määrä on noussut rajusti viime vuosina, ja

syksyllä 2015 ylitettiin ensimmäistä kertaa riistakolmiohistoriassa tuhannen lasketun kolmion rajapyykki.

Hirvitalousalueet tukevat kannanhoitoa

Hirvikannan hoitosuunnitelman toteuttaminen on ollut vaativa urakka organisaation toimihenkilöille, luottamusmiehille ja riistanhoitoyhdistysten edustajille. Suunnitelman tärkeimpinä elementteinä voidaan pitää hirvitalousalueiden perustamista, ja niiden toimintaan liittyvien verotuskäytäntöjen luomista. Tarkoituksena on edistää kokonaisvaltaisemman ja entistä tavoitteellisemman hirvikannan hoidon toteutumista laajemmilla alueilla niin, että metsästäjien yhteistyö lisääntyy. Tämä on tärkeää etenkin hoitosuunnitelman toisen tärkeän elementin, hirvikannan rakenteen parantamisen kannalta.

Suunnitelman toteutumista on edistetty useilla kannanhoidon kehittämisen hankkeilla, joihin on saatu rahoitusapua maa- ja metsätalousministeriöstä. Ilman ulkopuolista rahoitusta ei jalkauttaminen olisi onnistunut.

Hankkeiden avulla perustettiin hirvitalousalueet sekä laadittiin kattavia ja laadukkaita koulutuspaketteja hirvikannan hoidosta ja valikoivasta verotuksesta. Kentätasoa palvelee parhaiten Hirvikannan valikoivan verotuksen julistesarja, joka jaetaan kaikille suomalaisille metsästyseuroille. Tarkoitus on, että juliste päättyy seurojen majojen seinille, jolloin valikoivan verotuksen niksejä voidaan opiskella vaikka joka aamu ennen hirvenmetsästyksen aloittamista.

Tämän vuoden tärkeimpiä tehtäviä hoitosuunnitelman toteutuksen viimeistelyssä on saada metsästyseurat ja -seurueet käyttämään kattavasti Oma riista -palvelun hirvitieto-ominaisuuksia. Palvelun avulla voidaan tuottaa ajantasaista tietoa hirvenmetsästyksen etenemisestä, joka edistää kannanhoidon tavoitteiden toteutumista. Se antaa myös Luonnonvarakeskukselle mahdollisuuden kerätä kanta-arvioihin tarvittavaa tietoa paljon nykyistä hirvihavaintokorttiketjua nopeammin.

Hirvikannan hoitosuunnitelman tärkeimpien teemaosioiden toteutusasteet

- Säättelyprosessin kehittäminen: noin 85 %
- Tietoprosessien kehittäminen: noin 75 %
- Yhteiskunnalliset vaikutukset: noin 60 %

Hannu Huttu

Taantuvat lintukannat nousevat

Suomen riistakeskus on ollut vastuussa taigametsähanhikannan kansainvälisen hoitosuunnitelman laadinnasta ja koordinaatiosta. Se vahvistettiin AEWA:n osapuolikokouksessa marraskuussa 2015. Suomen aktiivisuus

UUSIA KÄYTÄNTÖJÄ

Hirvikannan hoitosuunnitelman tärkeimpiä tavoitteita on parantaa kannan rakennetta niin, että urosten keski-ikä nousee.

Suomen susikannan hoitosuunnitelma on herättänyt laajaa kansainvälistä kiinnostusta.

pelasti taigametsähanhikannan metsästysmahdollisuuden.

Työ jatkuu nyt koko muuttoreitin kattavana suunnitteluna, joka voi antaa mahdollisuuden metsästyksen avaamiseen Suomessakin. Avainkysymyksiä ovat millaisia maakohtaiset

kiintiöt voisivat olla, miten niitä valvotaan ja millaista kantatietoa hanhesta tarvitaan. Taigametsähanhikannan kääntäminen nousuun on tietenkin hoitosuunnitelman päätavoite.

Varsinaisten hoitosuunnitelmien lisäksi Suomen riistakeskuksessa on valmisteltu

Suomen majavakantojen hoito- ja hallintaohjelma, jonka tavoitteena on tukea alkuperäisen majavalajimme, euroopanmajavan, hyvinvointia ja estää kanadanmajavan leviäminen alkuperäislajin elinalueille.

Myös taantuneille riistavesilinnuille

■ ■ ■ (haapana, heinätavi, lapasorsa, jouhisorsa, nokikana, punasotka ja tukkasotka) on laadittu toimenpideohjelma, jonka päätavoitteena on tukea kantojen elvyttämistä laajalla yhteistyöllä. Taantumisen syy on elinympäristöjen heikkeneminen lintukosteikkojen rehevöitymisen kautta. Metsästyksellä ei ole merkittävää vaikutusta lajien taantumiseen, mutta kantojen kehitys on tietenkin ongelma kestävän metsästyksen kannalta. Todennäköisesti kantojen elvyttämiseen tarvitaan jatkossa laajoja elinympäristöjen hoitotoimia ja tarkennettua metsästyksen säätelyä.

Yhdeksän hanketta sudelle

Susikannan hoitosuunnitelman käytännön toteutus on parhaillaan käynnissä. Kuumin julkisuuskeskustelu on liittynyt kannanhoidollisen metsästyksen yksityiskohtiin, mutta monia muitakin hoitosuunnitelman elementtejä on toteutettu. Kaikki yhdeksän hoitosuunnitelmaan liittyvää hanketta on käynnistetty. Keväällä 2016 riistakeskusalueilla koulutetaan suurpetoyhdyshenkilöitä uuden materiaalin turvin ja reviiriyhteistyöryhmien toiminta käynnistyy täydessä laajuudessa ensi syksynä.

Suomen susikannan hoitosuunnitelma on herättänyt myös laajaa kansainvälistä kiinnostusta, sillä parhaillaan myös Saksan ja Ranskan susikannat ovat kasvamassa ja laumoja muodostuu uusille alueille.

Suomessa on jo havaittu sudenhoitosuunnitelman lieventäneen kärjekkäintä vastakkainasettelua, joka lajiin on viime vuosina enenevissä määrin liittynyt. Paljon on vielä tehtävää, ja susi tulee aina herättämään voimakkaita tunteita, mutta yhteistyöllä ja keskinäisellä luottamuksella päästään eteenpäin.

Hannu Huttu

Syksyllä 2015 ylitettiin ensimmäistä kertaa riistakolmiohistoriassa tuhannen lasketun kolmion rajapyykki.

Metson elinympäristöjä voidaan hoitaa osana metsätaloutta. Vahva metso-kanta kertoo osaltaan metsätalouden ekologisesta kestävyydestä

Hoitosuunnitelmat ovat yhteistyötä

■ Suomen riistakeskus haluaa kiittää kaikkia hoitosuunnitelmavastaavia sekä hoitosuunnitelmia ja toimenpideohjelmia latineita ja valmistelleita.

Kaikissa hoitosuunnitelmissa Suomen riistakeskusta on auttanut Luonnonvarakeskuksen laadukas tutkimus ja aktiiviset tutkijat. Ilman yhteistyötä ei onnistu tutkimus eikä riistakantojen laadukas hoito. Suomalaisen riistahallinnon ja -tutkimuksen hyvästä yhteistyöstä kannattaa pitää kiinni, sillä kestävä metsästäys perustuu tutkittuun tietoon.

Kommentit:

Suomen metsäkanalintujen hoitosuunnitelma

■ Suomen metsäkanalintukantojen hoitosuunnitelma on tarpeellinen. Se on tehty perusteellisesti, laadinnassa on osallistettu laajasti eri tahoja, ja siinä on otettu huomioon kansainväliset sopimukset. Yksityiseen metsätalouteen liittyvissä toimenpiteissä korostetaan niiden vapaaehtoisuutta.

Metsätalouteen liittyvien toimien riittävyys on kiinni siitä, kuinka laajalti toimet saadaan käytäntöön. Talousmetsien luonnonhoidossa on suuria mahdollisuuksia. Pienilläkin muutoksilla riistamyönteiseen suuntaan saadaan vaikuttavuutta. Neuvonta ja tiedotustoimet vaativat resursseja ja hankerahaa.

Metsästyksen säätelyjärjestelmää ja koko riistakannan seuranta ja suunnittelua tulee kehittää entisestään. Metsäkanalintujen soidinmetsästyksen rajoittaminen vain suosituksena ei ilmeisesti ole riittävä.

Petonisäkkäiden, varsinkin minkin ja supikoiran, pyynnin lisääminen on haasteellista, eivätkä nykyiset toimet riitä.

Sopivien elinympäristöjen määrä, laatu ja rakenne vaikuttavat metsäkanalintujen runsauteen. Riistapainotteisilla metsänhoitosuosituksilla ja sertifiointin ohjeilla sekä metsälain uusilla mahdollisuuksilla on merkitystä elinympäristöjen laatuun parantavasti. Lisäksi soiden ennallistumisen jättämiseen ja uudistamisvelvoitteen poistumiseen karuilla soilla sisältyy paljon mahdollisuuksia.

Metsäkanalintujen hoitosuunnitelma on tuonut konkreettisia hyötyjä. Yhteistyö riista- ja metsäpuolen kanssa on ollut tiivistä riistanuostoissa ja vaikkapa Askel riistametsään -hankkeessa. Myös alueellisessa metsäohjelmassa tietyillä toimenpiteillä saavutetaan konkreettisia tuloksia.

Hoitosuunnitelman toimenpiteitä tulee hyödyntää enemmänkin laajoissa hankkeissa, esimerkiksi korprien ennallistamishankkeissa ja metsänomistajien tiedotuskampanjassa.

Seija Tiitinen-Salmela, elinkeinopäällikkö, Suomen metsäkeskus

Riistataloudellinen kosteikkostrategia

■ Riistataloudellinen kosteikkostrategia on hyvin kattava ja perusteellisesti tehty. Tausta-aineisto on laaja, ja sen tietämys on tiivistetty hyvin strategiatekstiin.

Hoitosuunnitelmassa ehdotetut toimet ovat riittäviä, kunhan ne toteutetaan! Selkeitä puutteita ei ole, mutta vesistöjen rehevöitymisestä johtuvien haittojen torjuntaan tulisi puuttua pikaisesti. Liiallinen rehevöityminen on johtanut vesilintujen ravinnon vähenemiseen veden samenenemisen sekä runsastuneiden särkikalakantojen aiheuttaman ravintokilpailun takia. Tämän seurauksena monet vesilintulajit ovat taantuneet rajusti viime vuosina.

Elinympäristönäkökulmasta olisi tärkeää tehdä uusia ja kunnostaa vanhoja kosteikkoja alueilla, joissa niitä on luontaisesti vähän, tai ne ovat tuhoutuneet ihmistoiminnan takia. Lisäksi osa suojelluista kosteikoista tarvitsee hoitoa, jotta ne säilyttäisivät lintuvesiarvonsa. Näiden töiden toteuttamiseksi tarvitaan selkeä rahoitusmalli.

Kotiseutukosteikko Life+ -hanke oli menestys. Sen avulla on tehty uusia kosteikkoja ja luotu toimivia käytäntöjä niiden rakentamiseksi. Metsähänhen rauhoittaminen ja taantuvien vesilintulajien hoitosuunnitelmien teko osoittaa, että Suomessa toteutetaan vastuullista riistapolitiikkaa.

Markku Mikkola-Roos, vanhempi tutkija, Suomen ympäristökeskus

Mikael Wikström, erikoissuunnittelija, Suomen riistakeskus

HIRVITALOUSALUEET

– Ensimmäisen vuoden opit

Kulunut hirvenmetsästyskausi oli ensimmäinen, jolloin Suomen uudet hirvitalousalueet ja uusi kannanhoitojärjestelmä olivat käytössä. Kokemusten perusteella voidaan arvioida kauden onnistumista ja suunnitelmien sekä toteutumisen heikkouksia ja vahvuuksia. Suomen hirvikannan hoito onkin ottanut ison askeleen eteenpäin.

■■■ Hirvikannan hoitosuunnitelman mukaan alueelliset riistaneuvostot asettavat hirvitalousaluekohtaisia tavoitteita kuultuaan alueiden sidosryhmiä. Tavoitteita pohditaan haittojen ja hyötyjen näkökulmista. Koko maan keskimääräinen tavoite on vähentää kannan tiheyttä, nostaa aikuisten urosten osuutta ja vähentää

jäävän kannan vasaosuutta. Tavoitteissa on kuitenkin paljon alueellista vaihtelua.

Suunniteltua verotusta

Verotusta suunnitellaan vuosittain hirvitalousaluekokouksissa, joissa hirvitalousalueiden riistanhoitoyhdistysten edustajat määrittävät muun muassa tavoiteltavat saalismäärät ja saaliin rakenteen.

Verotussuunnittelua varten Luonnonvarakeskus (Luke) tuottaa taustatietoja kannan tilasta, verotuslaskelmia ja suosituksia. Luke on kehittänyt menetelmiään arvioida kantojen ominaisuuksia, joten tuoreet kanta-arviot ovat aikaisempaa tarkempia.

Viime vuoden verotussuunnittelukousten järjestelyt onnistuivat hyvin. Käytännössä hirvitalousaluekokoukset lisäsivät yhteenlaskettua saalismäärää hieman Luken antamiin laskelmiin verrattuna. Jostain syystä lähinnä ai-

kuisten urosten osuutta verotussuunnitelmissa lisättiin, vaikka tavoitteet puhuivat varovaisemman urosverotuksen puolesta. Samalla monella alueella vähennettiin vasojen osuutta saaliissa vastoin Luken suosituksia.

Suunnitelmista toteutukseen

Verotussuunnitelmien tietojen perusteella luvanhakijat voivat hakea sopivia lupamääriä, ja lisäksi voidaan suunnitella ja toteuttaa käytännön metsästystä, jotta oikeita eläimiä kaadetaan.

Viime vuoden verotussuunnitelmien toteuttamisvaiheessa, eli metsästyksen yhteydessä, vähennettiin yhteenlaskettua saalismäärää hieman verrattuna suunnitelmiin. Viime vuoden saalis oli vähän suurempi kuin Luken antama suositus, ja urosten osuus saaliissa oli merkittävästi korkeampi. Vasoja taas kaadettiin merkittävästi suosituksia vähemmän.

Hirvikannassa tapahtuneet muutokset

Suuria paikallisia eroja on, mutta jäävän kannan koko on Luonnonvarakeskuksen tuoreiden tietojen mukaan keskimäärin noin prosentin pienempi kuin vuosi sitten. Verrattuna pitkäaikaisiin tiheystavoitteisiin koko maan jäävä kanta on keskimäärin 15 prosenttia suurempi.

Ennen metsästyskautta 2015 koko maan aikuisten hirvien sukupuolijakauma oli Luken tietojen mukaan keskimäärin noin 1,6 lehmää sonnia kohden. Vaikka hirvikannan urososuus on monella hirvitalousalueella kehittynyt haluttuun suuntaan, kaikkialla ei ole onnistuttu yhtä hyvin. Metsästys on johtanut siihen, että koko maan jäävän kannan aikuisten hirvien sukupuolijakauma on nyt

Jokaisen hirvitalousalueen toimijat voivat löytää vastauksia katsomalla omissa hirvikannoissa tapahtuneita muutoksia, sillä eri alueilla on suuria paikallisia eroja.

Mikael Wikström

Mikael Wikström

keskimäärin noin 2,0 lehmää sonnia kohden. Vasojen urosvoittoisen sukupuolijakauman avulla koko jäävän kannan sukupuolijakauma on tasaisempi, keskimäärin noin 1,6 naarasta urosta kohden. Vaikka urosten osuus kannassa kasvoi monella alueella, kannan keskimääräinen sukupuolijakauma on sama kuin ennen metsästyskautta.

Jäävän kannan vasaosuus on keskimäärin noin 30 prosenttia, joten kannan keski-ikä on matala. Etenkin urosten keski-ikä on monella hirvitalousalueella hyvin alhainen.

Syksyn kiimakauden aikana on laajoja alueita, joilla yli puolet aikuisista uroksista on vain puolitoistavuotiaita. Kannan suuresta vasaosuudesta on kuitenkin seurauksia jo ennen kiimakautta. Kevään vasomisaikana on nimittäin laajoja alueita, joilla yli neljäsosa naaraista on vain vuoden vanhoja, eikä ne vielä synnytä uusia vassoja.

Nuorten hirvien suuri osuus kannassa näkyy myös dispersoivien, eli poisvaeltavien hirvien määrässä: mitä enemmän on nuoria hirviä kannassa, sitä enemmän on hirviä,

jotka vaeltavat pois emoiltaan ja synnyinalueiltaan etsiessään itselleen omia elinpiirejä. Tästä seuraa paljon nuoria liikkuvia hirviä, jolloin kasvaa riski, että osa niistä aiheuttaa ongelmia liikenteessä. Näiden tietojen valossa olisi parempi, että jäävän kannan vasaosuus on lähempänä 20 kuin 30 prosenttia.

Vuosittainen arviointi vie eteenpäin

Uuden kannanhoitojärjestelmän ensimmäisen kauden jälkeen alueellisten riistaneuvostojen,

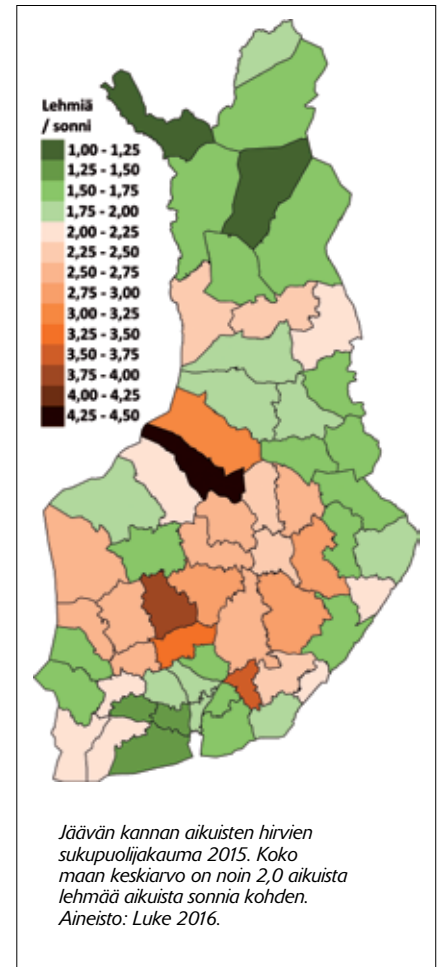
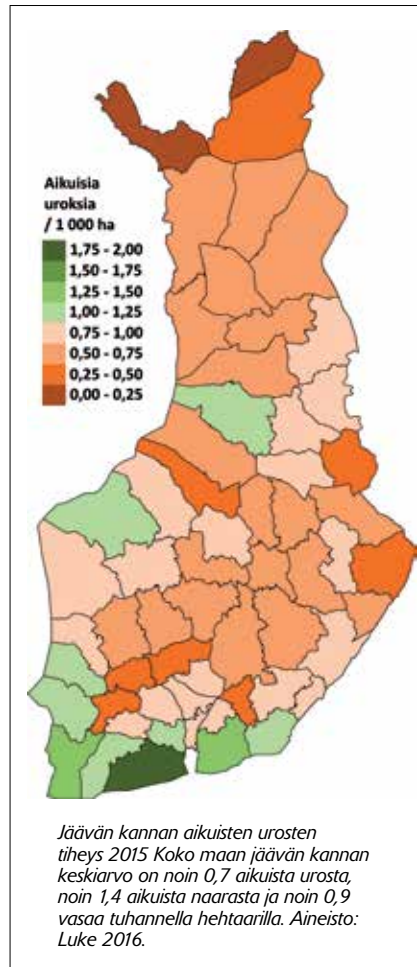

hirvitalousaluekokousten ja metsästysseurojen olisi hyvä pohtia, kuinka hyvin käytännön kannanhoito onnistui eri hirvitalousalueilla. Ovatko alueellisten riistanneuvostojen hirvitalousalueille asettamat tavoitteet sopivat? Kuinka hyvin viime kevään verotussuunnittelu onnistui tavoitteita ajatellen? Kuinka hyvin metsästyksenjohtajat ja metsästäjät pystyivät toteuttamaan hirvitalousalueiden verotussuunnitelmia?

Jokaisen hirvitalousalueen toimijat voivat löytää vastauksia kysymyksiin muun muassa katsomalla omissa hirvikannoissa tapahtuneita muutoksia, sillä eri alueilla on suuria paikallisia eroja. On hirvitalousalueita, joilla kaikki tavoitteet on jo saavutettu ja joilla kannanhoito jatkossa tähtää tavoitteiden ylläpitämiseen. On kuitenkin myös alueita, joilla on vielä vuosien työ edessä muokata kantaa vastaamaan asetettuja tavoitteita. Tilanteita on yhtä monta kuin on hirvitalousalueita.

Uuden kannanhoitojärjestelmän jokainen vaihe on tärkeä tuloksia ajatellen, mutta erityisesti metsästyksenjohtajalla on suuri vastuu. Jokaisessa metsästystilanteessa valikoidaan oikeita eläimiä, ja on hyvin tärkeää, että jokainen metsästysseura ja jokainen metsästäjä tietää montako vasaa, aikuista urosta ja aikuista naarasta pitää kaatua, jotta tavoitteet saavutetaan.

Kannanhoidon tuloksissa on paljon vaihtelua, mutta hirvikannan hoitoa varten luodut uudet hirvitalousalueet ja uusi kannanhoitojärjestelmä näyttää jo ensimmäisen vuoden jälkeen olevan hyvin toimiva kokonaisuus. Vuotuisen evaluoinnin ja menetelmien hiomisen kautta on erinomaiset mahdollisuudet saada loistavia tuloksia jokaisella hirvitalousalueella tulevaisuudessa.

Tilanteita on yhtä monta kuin on hirvitalousalueita.

Kommentti:

Hirvikannan hoitosuunnitelma

■ *Etelä-Savon neljällä hirvitalousalueella on takanaan ensimmäinen vuosi uusien aluekohtaisten tavoitteiden parissa. Olemme mielestäni onnistuneet verotuksen uudella suunnittelulla ja tietenkin sen toteuttamisella pääsemään kohti tasapainoisempaa hirvikantaa.*

Määrällinen tavoite on pääosin saavutettu, mutta kannan rakenne vaatii vielä tasapainottamista. Kaikki tarvittava ei tapahdu yhtenä syksynä, mutta suunta on hyvä. Uuden hoitosuunnitelman lanseeraamat menettelyt ovat varmasti riittäviä saattamaan hirvikanta tasapainoon.

Jokaisella metsästäjällä on vastuu, mutta yhtä suuri merkitys on riistanhoitoyhdistysten keskinäisellä yhteistyöllä. Hirvet liikkuvat laajoilla alueilla, joten asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan eri alueiden

välistä toimivaa yhteistyötä. Avoin yhteistyö ja yhteinen näkemys hirvikannan tilasta eri osapuolten kesken ovat paras keino asetettujen kokonaistavoitteiden saavuttamiseksi.

Yksittäiselle metsästäjälle kannanhoidosuunnitelman uudistus toi lisää vastuuta ja joitakin uusia tehtäviä.

Uskon, että metsästäjät kantavat vastuunsa ja hoitavat tehtävänsä esimerkillisesti. Hirvikannan määrällinen ja rakenteellinen tasapaino on niin metsästäjien kuin sidosryhmienkin etu.

Juhani Kukkonen,
puheenjohtaja, Riistanneuvosto Etelä-Savo

Ari Kontiainen, projektipäällikkö ja Ville Hokkanen, projektipäällikkö, Suomen riistakeskus

Oma riista

OMA RIISTA -PALVELU EI PELKÄÄ HAASTEITA

Oma riista -palveluun on kehitetty hirvitietojen keruuseen liittyvä laajennus. Uusi toiminto vähentää metsästyksenjohtajien, luvansaaajien ja riistahallinnon työtä, helpottaa tiedonjakoa seuran ja yhteisluvan sisällä sekä mahdollistaa ajantasaisen metsästyksen seurannan ja ohjaamisen.

■■■ Hirvitietojen keruun sähköistämisen taustalla on hirvikannan hoitosuunnitelma, ja sen tavoitteiden tukeminen. Oma riista -palvelun hirvitietojen keruu yhdistää vanhan hirvihavaintokortin ja saalisilmoituksen sekä yhtenäistää näin riistahallinnon ja riistantutkimuksen tiedonkeruuprosesseja. Uutta laajennusta testattiin syksyllä 2015 yli 60 metsästyseurueen voimin. Saatu palaute on ollut rohkaisevaa. Asiakkaille, jotka jatkavat tiedonkeruuta paperilla, on kehitetty optisesti luettava hirvitietokortti.

Ajantasaista tietoa metsästäjille

Keruutoimintojen osana metsästyseurat ja -seurueet määrittelevät sähköisesti Oma riista -palveluun omat hirvenmetsästysalueensa, jotka näkyvät kaikille jäsenille. Hirvenmetsästyksen etenemistä on mahdollista seurata ajantasaisesti myös yhteisluvan osalta, mikäli kaikki osakkaat ovat ottaneet sähköisen palvelun käyttöönsä. Tällöin luvansaaajan ja metsästyksenjohtajien työ vähenee merkittävästi.

Palvelun jalkautus kentälle on Suomen riistakeskuksen suurin käyttöönottoprojekti. Se koskettaa yli 6 000 metsästyseuraa tai -seuruetta, mikä tarkoittaa yhteensä noin 120 000 hirvenmetsästäjää.

Suurin haaste on saada metsästäjät kokeilemaan ja käyttämään uusia työkaluja. Vastaamme haasteeseen Suomen riistakeskuksen henkilökunnan ja riistanhoitoyhdistysten aktiivien voimin. Järjestämme koulutustilaisuuksia ja tarjoamme itseopiskelumateriaaleja, joiden avulla kuka tahansa pystyy ottamaan palvelun haltuunsa.

Tarkempia tietoja, tarkempaa tutkimusta

Oma riista -palvelun hirvitietaominaisuuksista ei ole apua ainoastaan metsästyseura-aktiiveille, vaan siitä hyötyy koko yhteiskunta. Tarkemmalla riistatiedolla voidaan tuottaa parempia

kannanarvioita, analyyskejä ja indeksejä. Tietojen avulla voidaan ohjata metsästystä paremmin, jolloin hirvikanta pysyy paremmin hallinnassa ja hirvien aiheuttamia mahdollisia ongelmia syntyy vähemmän. Palvelun avulla kerätyistä tiedoista johdettuja raportteja julkaistaan niin, että maanomistajilla ja muilla sidosryhmillä on mahdollisuus seurata hirvikannan kehittymistä.

Maksuton Oma riista -palvelu on otettu käyttöön keväällä 2014. Se on toiminut yksittäisen metsästäjän havainto- ja saalistietojen tallennuspaikkana, riistalokina. Palvelusta voi myös jättää lakisäateisiä saalisilmoituksia.

Palvelu toimii sekä tietokoneella että älypuhelimilla. Verkkopalvelun ja älypuhelimien tiedot synkronoituvat automaattisesti keskenään. Älypuhelimella palvelua voi käyttää myös ilman verkkoyhteyttä. Oma riista -palvelulla on tällä hetkellä yli 45 000 rekisteröitynyttä käyttäjää.

Palvelun jalkautus kentälle on Suomen riistakeskuksen suurin käyttöönottoprojekti. Se koskettaa yli 6 000 metsästyseuraa tai -seuruetta, eli yhteensä noin 120 000 hirvenmetsästäjää.

Ohto Salo, vs. riistasuunnittelija, Suomen riistakeskus

VILLISIKAKANTA KUKOISTAA

Afrikkalaisen sikaruton (ASF) myötä villisikakeskustelu nousi Suomessa kunnolla esille loppuvuodesta 2014. ASF ei osoita vielä laantumisen merkkejä Euroopassa, ja sen uhka leijuu Suomenkin yllä yhä painavampana. Avoimuus ja rehellinen yhteistyö viranomaisten, maanomistajien sekä metsästäjien kesken on edelleen avainasemassa suomalaisessa villisikapoliitikassa.

Hannu Huttu

■■■ Villisika on alkanut puhuttaa alueilla, joissa ei aikaisemmin eläintä ole juuri tavattu. Havainnot ovat lisääntyneet ja villisikakanta näyttää kasvavan sekä levittäytyvän uusille alueille. Villisikakanta kasvaa koko ajan, ja tuore kanta-arvio on tulossa keväällä 2016.

Kannan arviointi haasteellista

Suomen villisikakannan kooksi arvioitiin keväällä 2015 noin tuhat yksilöä. Metsästyskaudella 1.6.2014–28.2.2015 saaliiksi saatiin nelisensataa villisikaa. Määrä on suurempi

kuin koskaan aikaisemmin. Kevään ja kesän porsimiskauden jälkeen ei ole tehty systemaattista arviota villisikakannan koosta, mutta on kiistatonta, että villisikakanta on kasvanut kevään 2015 lukemista.

Kanta-arvioiden tekemistä on vaikeutanut lumen puute villisian ydinalueella Kaakkois-Suomessa ja Itä-Uudellamaalla. Tutkimuslaboratorioihin saapuneiden trikiini-näytteiden perusteella on voitu päätellä, että saaliiksi on tällä metsästyskaudella saatu yli 250 yksilöä. Saaliista ei tarvitse kuitenkaan

vielä tehdä lakisäateistä ilmoitusta, joten osa villisikakaadoista jää todennäköisesti tilastoimatta. Tämän vuoksi riistanhoitoyhdistysten on perusteltua tuottaa oman alueensa tarkentava kanta-arvio villisikakannan nykyisestä koosta tulevan kevään kuluessa.

Muutoksia metsästyslakiin ja -asetukseen

Suomalainen villisikapoliitiikka on saanut vauhtia afrikkalaisen sikaruton uhkan myötä. Tautiriskin minimoimiseksi maa- ja metsätalousministeriön asettama työryhmä laati alkuvuoden 2015 aikana listan muutos- ja toimenpide-ehdotuksista metsästyslakiin ja -asetukseen. Ehdotukset luovutettiin maa- ja metsätalousministeriölle 2.6.2015. Työryhmä koostui eläintautien ja riistatalouden asiantuntijoista sekä myös metsästäjien ja maanomistajien etujärjestöjen edustajista.

Vaikka työryhmä perustettiin yksinomaan afrikkalaiseen sikaruttoon liittyvien

riskien minimoimiseksi, ovat toimenpiteet ja säädösmuutokset suurilta osin tarpeellisia ja ajankohtaisia myös puhtaasti villisian kannanhoidon näkökulmasta. Mietinnön suurin linjaus on ehdotus nykyisen arvion mukaisen villisikakannan puolittamisesta Kaakkois-Suomessa ja Itä-Uudellamaalla sekä villisikakannan leviämisen ehkäiseminen sisämaahan. Tämän hetkisen tiedon mukaan tavoite ei ole toteutunut, ja sen toteuttaminen onkin todella haasteellinen tehtävä.

Työryhmän mietinnön pohjalta hallitus kumosi helmikuun 2016 lopussa villisian rauhoitusajan afrikkalaisen sikaruton torjumiseksi. Maaliskuun alusta lähtien tulee voimaan asetusmuutos, joka sallii porsaattooman villisian metsästyksen ympärivuotisesti. Edelleen naarasvillisika, jota vuotta nuorempi jälkeläinen seuraa, on aina rauhoitettu.

Villisian osalta työryhmä ehdotti säädettäväksi ilmoitusvelvollisuutta saadusta saaliista. Villisikakannan seurannan näkökulmasta saatu tieto kaadettujen eläinten määrästä sekä ikä- ja sukupuolijakaumasta on ensiarvoisen tärkeää. Käytännön tasolla lakisäätteen saalisilmoitus tehtäisiin yksinomaan sähköisesti Oma riista -palvelun kautta, jolloin saalis seuranta olisi mahdollisimman reaaliaikaista.

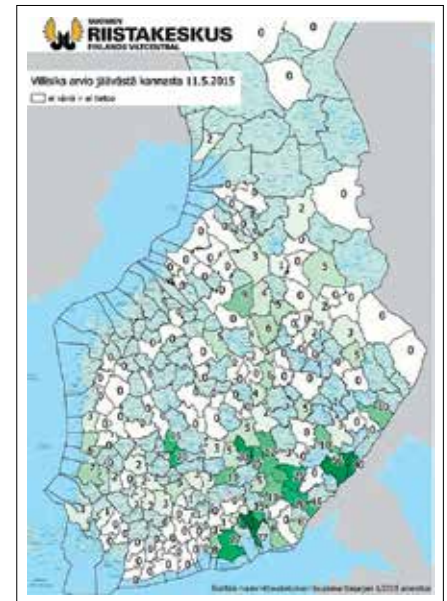
Metsästystä helpottamaan ehdotettiin lisäksi muutoksia metsästysmenetelmiin. Hallitus antoi huhtikuun 2016 alussa eduskunnalle esityksen metsästyslain muuttamisesta siten, että kiinteän valonlähteen käyttö villisian ruokintapaikalla tulisi sallituksi apuvälineeksi. Sallituksi tulisi myös elävänä pyytävä aitaus. Lain muutoksen on tarkoitus tulla voimaan mahdollisimman pian. Villisian ruokintaan liittyviä asetusmuutoksia ei ehdotettu, mutta mietinnössä korostettiin, että villisikaa tulisi ruokkia vain houkuttelutarkoituksessa.

Ei tuliaisia Suomeen metsästysmatkoilta

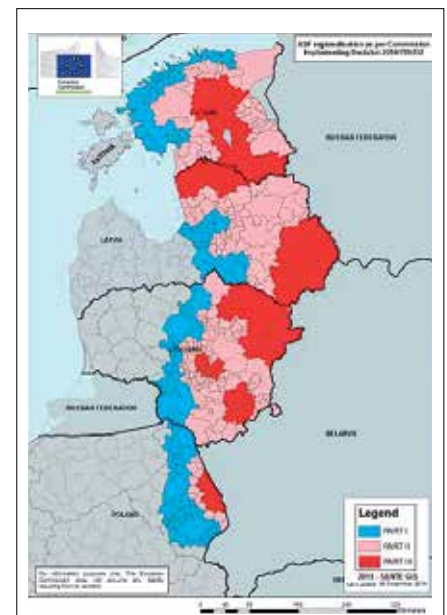
Afrikkalainen sikarutto ei ole laantunut Baltiassa vaan päinvastoin uusia tautitapauksia raportoidaan viikoittain. Komission suojauspäätösten mukaisesti villisikatuotteiden tuonti on kiellettyä kaikilta rajoitusvyöhykkeiltä. Tämä tarkoittaa, että villisikaa ei saa tuoda mukanaan manner-Virosta lainkaan. Elintarviketurvallisuusvirasto Evira suosittelee, että villisian lihaa ei tuotaisi Suomeen mistään Baltian maista, ei edes Viron saarilta, eikä Puolasta.

Avoimuus avainasemassa

Villisika on Suomessa uusi riistaeläin, jonka kannanhallinta sekä tällä hetkellä vallitseva

Kanta-arvio keväällä 2015.

Afrikkalaisen sikaruton levinneisyys Baltian maissa.

afrikkalaisen sikaruton tautiriski vaatii ponnisteluja sekä avointa ja nopeaa yhteistyötä niin viranomaisen, riistahallinnon kuin metsästäjien ja maanomistajien kesken. Säädösmuutoksilla ja aktiivisella viestinnällä on saavutettu avoimuuden ensiaskelma. Erityisesti työtä avoimuuden ja villisikatiedon lisäämiseksi on kuitenkin jatkettava - unohtamatta aktiivista viestintää ASF-tilanteen kehittymisestä sekä villisian kannanseurannan osalta.

On kiistatonta, että villisikakanta on kasvanut kevään 2015 lukemista.

Klaus Ekman, viestintäpäällikkö, Suomen riistakeskus

HYVINVOINTI KUULUU KAIKILLE

Hyvinvointi on nyt keskiössä – myös riistataloudessa. Riistatalouden hyvinvointivaikutukset on nostettu jo muutama vuosi sitten riistakonsernin strategiseen keskiöön, ja nyt hyvinvointiteeman jalkauttaminen on aloitettu Suomen riistakeskuksessa.

■■■ Hyvinvointia riistataloudesta on strategisena päämääränä Suomen riistakeskuksen strategiakolmion keskellä. Hyvinvointi sanana on sopivan väljätkintainen: se pitää sisällään niin metsästäjän kokemat fyysiset ja henkiset hyvinvointivaikutukset kuin metsästyksen mukanaan tuoman sosiaalisen hyvinvoinnin. Nämä näkökulmat on tiedostettu jo kauan, ja on tutkittu, että jo kymmenen minuuttia luonnossa auttaa meitä jokaista purkamaan stressiä ja voimaan paremmin.

Hyvinvointi tarkoittaa tässäkin yhteydessä myös taloudellista hyvinvointia. Metsästäjäkuva on muutoksessa, ja yhä suurempi osa metsästäjistä asuu urbaanissa ympäristössä. Heidän mahdollisuutensa osallistua perinteiseen metsästysseuratoimintaan on yhä rajoituneempaa, eivätkä useimmat pääse jäseniksi seuroihin. Nekin, jotka pääsevät tai ovat päässeet jäseniksi, eivät enää fyysisen etäisyyden takia pysty osallistumaan normaalisti seuran talkoisiin tai riistanhoitoon. Tämä epäsuhta luo maaseudulle kysyntää metsästyksen ja riistatalouden palveluille ja elinkeinoille.

Laaia hyväksyntä

Metsästys on Suomessa laajasti hyväksyttyä. Kielteisesti metsästyksen suhtautuvia on vain noin 13 prosenttia suomalaisista. Laaja hyväksyntä perustuu toisaalta suureen metsästäjä määrään, toisaalta käsitykseen siitä, että metsästys on tärkeää ja eettisesti korkeatasoista toimintaa suomalaisessa yhteiskunnassa.

Metsästäjämäärämme, joka oli vuonna 2015 yli 306 000 metsästyskortin lunastanutta, on eurooppalaisella mittapuulla mitattuna aivan kärkeä, mutta määrä on nyt väijä-mättä kääntymässä jonkinmoiseen laskuun. Uusien metsästäjien rekrytointi on välttämätöntä. Metsästävien naisten määrä on onneksi voimakkaassa nousussa ja avaa riistataloudelle aivan uusia ulottuvuuksia.

Arvon määrittäminen tärkeää

Metsästyksen murroksessa on yhä tärkeämpää kyetä määrittämään riistatalouden arvo kokonaisuudessaan, ja erityisesti määrittämään

arvo euroissa. Näin riistataloutta voidaan verrata muihin maankäyttömuotoihin ja niiden tuottoihin.

Suomen riistakeskus ja Luonnonvarakeskus (Luke) käynnistivät viime syksynä yhteisprojektin, jonka tarkoituksena on tuottaa esiselvitys riistatalouden hyvinvointivaikutuksista. Tietoa tarvitaan toiminnan kehittämisen ja päätöksenteon tueksi. Erityisesti tarvitaan euro-määräisiä arvioita eri riistatalouden toimintojen vaikutuksista.

Ensimmäiset tulokset ovat jo selvillä, ja antavat karkean arvion siitä, minkälaisia vaikutuksia Suomen talouden tuotoksen arvoon metsästäjien rahankäytöllä on. Vaikutukset ovat 279–359 miljoonaa euroa vuodessa. Tämän tarkemmin ei ole olemassa olevilla aineistoilla arvoa voida arvioida. Työllisyysvaikutukset ovat puolestaan 2245–2986 henkilötyövuotta.

On selvää, että puhutaan siis suurista summista ja laajoista työllisyysvaikutuksista. On hyvä muistaa, että riistatalouden taloudelliseen

Mutta mistä saamme kotimaista tarjontaa? Metsästysmahdollisuuksien tarjoajien tulisi aktivoitua, jotta kaikki halukkaat pääsisivät metsälle.

arvoon liittyvää tutkimusta ei ole Suomessa tehty lainkaan aikaisemmin. Metsästyksen aluetaloudellisesta merkityksestä Metsähallitus on tehnyt toissa vuonna lupametsästäjien osalta tutkimusta. Tutkimus osoittaa, että jo pelkästään lupametsästäjien käyttämä rahamäärä on vuosittain yli 24 miljoonaa euroa ja työllisyysvaikutus noin 320 henkilötyövuotta. Tätä voidaan myös verrata esimerkiksi riistanhoitoyhdistyksissä tehtyyn vapaaehtoistyön määrään, jonka arvioidaan olevan noin 360 henkilötyövuotta.

Kotimaisia palveluntarjoajia tarvitaan

Riistataloudessa ja metsästyksessä on ollut nähtävissä selvä riista- ja erätalouspalveluiden kysynnän kasvu. Metsästäjäkuvan muuttuminen on lisännyt metsästysmahdollisuuksien kysyntää samalla, kun metsästysseurojen perinteisten toimintojen tekijöiksi haetaan alan paikallisia palveluntarjoajia aina mökkitalkareista ja riistarakenteiden sekä riistanhoidon

Hannu Huttu

tekijöistä riistan laskijoihin saakka. Eräopaspalveluiden, omatoimimetsästyksen sekä järjestettyjen tapahtumien kysyntä nousee koko ajan.

Mutta mistä saamme kotimaista tarjontaa? Metsästysmahdollisuuksien tarjoajien tulisi aktivoitua, jotta kaikki halukkaat pääsisivät metsälle. Muutoin vaarana on, että metsästyseuratoiminnan ulkopuolelle jääneet urbanisoituvat metsästäjät jäävät väliinputoajiksi ja joko jättäytyvät kokonaan pois metsästyksen parista tai ainakin suuntaavat kulkunsa ja euronsa sinne, missä voi metsästää maksua vastaan – eli esimerkiksi ulkomaille.

Metsästyseuroilla paljon mahdollisuuksia

Avainasemassa ovat volyyminsa vuoksi metsästyseurat, joiden tulisi jatkossa pyrkiä uudistamaan toimintaansa esimerkiksi ottamalla uusia jäseniä, joilla ei ole perinteistä yhteyttä alueen maanomistukseen eikä juuria seuran alueella. Joustavammat järjestelyt kausikorttien tai muiden vieraskorttien myöntämisessä antaisivat myös monille mahdollisuuden päästä metsälle.

Paikallisen metsästyseuran verkostoituminen paikallisten yrittäjien ja elinkeinonharjoittajien kanssa avaisi mahdollisuuden kasvattaa aluetaloudellisia vaikutuksia.

Suomalainen metsästyks ja koko riistatalous elää murroksessa. On meidän tehtävämme huolehtia siitä, että metsästäjämäärät säilyvät mahdollisimman suurina ja että pystymme tarjoamaan hyvinvointia koko metsästäjäkunnalle sekä yhä laajenevalle erätalousyrittäjäverkostolle.

Riistapolitiikan kaksi toimintalinjaa

Riistapolitiikkaan vaikuttaminen

Riistapolitiikan toimeenpano

Riistanhoitoyhdistysten aluekokoukset 15 kpl

Riistanhoitoyhdistykset (298)

OSALLISTAVAT TOIMINTATAVAT

alueelliset riistaneuvostot
15 kpl

SIDOSRYHMÄT

valtakunnallinen
riistaneuvosto

SUOMEN RIISTAKESKUS
ALUETOIMISTOT

kestävä riistatalous

palvelut

julkiset hallintotehtävät

JOHTAMINEN JA
TUKIPALVELUT

RIISTAKESKUKSEN HALLITUS

MINISTERIÖ

- Suomen riistakeskus, Sompiontie 1,
00730 HELSINKI, 029 431 2001,
asiakaspalvelu@riista.fi, www.riista.fi
- Etelä-Häme, Lukiokatu 14,
13100 HÄMEENLINNA, *etela-hame@riista.fi*
- Etelä-Savo, Virastotie 3 as 2,
51900 JUVA, *etela-savo@riista.fi*
- Kaakkois-Suomi, Pikkuymyräkatu 3 A,
49400 HAMINA, *kaakkois-suomi@riista.fi*
- Kainuu, Syväyksenkatu 1 B 27,
89600 SUOMUSSALMI, *kainuu@riista.fi*
- Keski-Suomi, Kauppakatu 19 A 7,
40100 JYVÄSKYLÄ, *keski-suomi@riista.fi*
- Lappi, Vanamokatu 3 D,
96500 ROVANIEMI, *lappi@riista.fi*
- Oulu, PL 35 (Ratatie 41),
91501 MUHOS, *oulu@riista.fi*
- Pohjanmaa, Vapaudentie 32-34 B 22,
60100 SEINÄJOKI, *pohjanmaa@riista.fi*
- Pohjois-Häme, Labkotie 2,
36240 KANGASALA, *pohjois-hame@riista.fi*
- Pohjois-Karjala, Teollisuuskatu 15,
80100 JOENSUU, *pohjois-karjala@riista.fi*
- Pohjois-Savo, Kiekkotie 4,
70200 KUOPIO, *pohjois-savo@riista.fi*
- Rannikko-Pohjanmaa, PL 16, (Pitkäkatu 4),
66531 KOIVULAHTI, *rannikko-pohjanmaa@riista.fi*
- Satakunta, Porintie 9 B 6,
29250 NAKKILA, *satakunta@riista.fi*
- Uusimaa, Sompiontie 1,
00730 HELSINKI, *uusimaa@riista.fi*
- Varsinais-Suomi, Kuralankatu 2,
20540 TURKU, *varsinais-suomi@riista.fi*